„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а у торником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н.
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(*у сребру.*)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. свакаке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ„ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 117. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 29. ЈУЛА (10. АУГУСТА) 1877. ГОДИНА XII.

ПОЛИТИЧНО И СТРАТЕГИЧНО РАТОВАЊЕ.

Догађај код Плевна означава обрт у руском ратовању. Каже се, да је жеља цара Александра била, да се егзекуција над Турском са што мање крви изведе, да се у политичном смислу освоји Бугарска тиме, што ће је руска војска на све стране преплавити и што ће се под заштитом руских бајонета удесити народна самоуправа у тој покрајини. С тога је у досадањем ратовању руском на бугарском земљишту поглавита тежња била та, да се што више терена заузме и тако што више отргне из турских руку. Стратегични или још више тактични резултати нису толико у рачун узети и ако се знаде, да политични успеси у последњој линији зависе од оних првих.

Неудаћа руског оружја код Плевна учинила је крај таком ратовању. Цар Александар морао је с болом у души и срцу увидети, да таково ратовање неводи цели и попустити оној страни у ратном савету која хоће, да се ратује безобзирно по правилама стратегије и тактике, која хоће ратовање са строгим и одлучним извођењем. Тај начин војевања ускориће постигнуће оне цели, рад које се заблистали руски бајонети у Бугарској, рад које јечи балкански полуоток већ толико дуго од оружаног звекета и убојног усклика. Тај строги начин војевања ста ће напосљедку и мање жртава. Треба само тужним погледом пропратити све оне ужасе који су суморна посљедица досадањег начина ратовања. Треба поклонити ухо оном вриску и јауку, који се разлеже по оним местима, које мора данас руска војска да напушта рад прикупљања свога. Кад би се све то у рачун узело, онда би се ужаснули они, који из хуманитарности бише за таковзвано политично ратовање.

Осим тога, нама се чини, да је за цело време ове крваве источне кризе, дерна политика и сувише упливисала на развој бојних догађаја. Политика је своје руке уплела у херцеговачки устанак. Она је задржала кнеза Николу од Мостара. Та политика приковала је српску војску на Дрини и Јавору. Таковзвано политично ратовање водио је ђенерал Черњајев на Морави и Тимоку и сигурно не без руског уплива. Па тога ратног начина почела се да придржава и сама Русија. Још с почетка руско-турске војне почело се одма да поговара о неким демаркационим линијама, о интересним сферама оних велесила, које се огласише као неутралне за време руско-турског двобоја. Енглеска је имала неке међе у Азији и око Цариграда, преко којих неби смела прегазити руска војска а да неизазове Енглеску на крваво поприште. У Аустро-Угарској се истицало, да руска војска несме прећи преко Алуте у малу Влашку, да несме земљиште кнежевине Србије постати бојним пољем.

Политика је дакле као неки терет падала на груди руској оперативној војсци и она је под притиском тога терета решила се, да изведе прелазак преко Дунава и Балкана, ма је тај прелазак големих жртава стао. Обзири према тобожњим пријатељским или бар неутралним државама толико су велики били, да су превагнули оне могуће жртве, којима се искупљивало то важно пријатељство и тобожња неутралност. Како је сретно за руком испао прелазак преко Дунава у Свиштово, како је ђенерал Гурко прегазио Балкан и освојио кланце са незнатним жртвама — то би се политично ратовање и на даље продужило, да недође крвави догађај код Плевна, где Осман-паша сузби руски нападај у два маха

У једном од прошлих бојева обележили смо ми у главном замашај те неудаће руске код Плевна. Наравно, да ни из далека није и неможе бити онаки, каквог га цртају баш они, којима се за љубав политично ратовање водило. Док је прелазак преко Дунава у руским рукама, док Гурко ненапушта балканске кланце, донде у стратегичном погледу Турци нису ништа баш добили. Руска је војска у Бугарској поред толиких стратегичних успеха веома незнатно оштећена, мање оштећена од турске војске и тако се у свако доба може у коштац ухватити са целом војеном снагом, којом Турци данас у Бугарској располажу. С те стране могао би се још догађај код Плевна прегорети.

Но Русија као велесила славенска неможе заборавити онај морални уштрб, који јој нанесе то политично ратовање. Ради угледа свога пред Европом, рад доброг и славног имена у Славенству, нарочито код оних народа, због којих је заратила и напосљедку ради одржања и спокојства у самој својој земљи — Русија мора живо настојати, да што скорије опере ону пегу са светлог оружја, коју јој нанесе досадањи начин војевања. Другим речима: Русија се мора оканути тако званог политичног ратовања, мора на страну потиснути све политичне обзире и једино на уму имати и свим силама настојати, да смлави старог зулумћара на очи јавних и потајних пријатеља му.

Кад се дакле вели, да војно заповедништво руско напушта досадањи начин војевања и да смера концентричним нападањем да извојује и тактичне успехе, онда желимо од своје стране и то, да се под политичним ратовањем разуме и досадање задржавање кнежевине Србије од учешћа у овој војни. Невелимо то са искључивог српског становишта, него нам је при томе на уму добар углед славенског имена пред осталим светом, на уму су нам оне преголеме жртве, које је досадањи начин ратовања прождерао, помишљамо на искрено и трајно братинство међу славенским народима и сретно и што скорије изведење великог дела — ослобођења славенских народа од турског господства.

Надамо се, да се тако има тумачити обрт руског ратовања. То наговешћују сви гласови, који искршавају на површину. Русија покреће своју народну војску и тиме чини уступак народној Русији. Осим тога креће се царска гарда и још нова четир кора. Све те мере показују, да се непомишља само на накнаду релативно малених губитака руске војске у Бугарској, него да се на уму имаде и остала европска политична ситуација. Тако исто и гласови из Србије узнемирују противнике славенског ослобођења на истоку. Каже се да је крагујевачка скупштина пре разлазка свога дала влади пуновласт за мобилизацију и уједно је овластила, да може у згодном тренутку прогласити независност Србије, другим речима: огласити Турској рат.

Нека се сви ти гласови на делу потврде и одма ће развитак источне кризе брже и сретније тећи.

Са бојног поља.

Вести са бугарског бојишта нема. То је знак, да је турски успех код Плевна и сувише прецењен од туркољуба. Нити се Осман с Мехмедом слојио нити повлачење руско узима даљег маха. По свему изгледа да ће на том крају трајати одпочивка неко време, док нестигну руска подкрепљења, која су у велико на путу. Тада ће се наставити руско напредовање и с нова ће се поиграти крвав танац, при којем ће Турчин душу да испусти.

Са црногорског бојишта навешћује се, да је на прагу предаја града Никшића. Кнез Никола свечано ће да уђе у тај град, у којем су кључеви од великог дела дичне Херцеговине.

О судбини босанског устанка још немамо подробна извештаја. Толико је извесно, да је Деспотовић са једно 300 друга на аустријском земљишту интерниран, а остали усташи, да су Турцима за леђа зашли и разбили их. Турцима је у први мах пошло за руком да зузбију Деспотовића само с тога, што су и опет повредили аустријску границу и два сата ушли у туђу земљу.

Деспотовић је интерниран, ал захтева да се пусти у Русију. Власти очекују од горе инштрукције у том погледу.

Босански устанак међутим неће с тога малаксати. Нека се искупе прваци тамошњег народа на збор и договор и изберу себи новог заповедника над усташком војском, а у политичном погледу нека изберу таку привремену владу, која ће и хтети и умети заступати слободу Босне и одстранити сваки туђ уплив. Тој привременој влади спадало би у задатак, да спреми политично присаједињење Босне кнежевини Србији, како је то босански народ већ онда изјавио, кад је Србија на Турчина завојштила.

* * *

О погибији руској код *Плевне* пише „Голос:“

„И други нападај наш одбијен је код Плевне. Ми смо се са свим осведочили, да се војска јуначки борила; уверени смо да је сваки појединац вршио своју дужност, али узрок неуспеху била је и опет бројна мањина нашег кора, што је ударио на Плевну. И не узимајући у обзир неуспех у Азији, ми смо још тог уверења, да се рат против порте озбиљски води; није доста, да се само ослања на храброст војске. Војсковођа мора своје делање базирати на позитивним и необоривим датама. То је тим нужније према Осман-паши. Он *није* Турчин и није постао главним командантом по заповести султановој; он је *Француз* из алцирске школе, изврстан, веома образован, војник, који добро зна, шта је кадар учинити турски војник. Осман-паша је ваљан стратег, храбар ђенерал и што је у таким случајевима од велика значаја, њега војници обожавају. Са Осман-пашом неможе се човек упустити у бој на слепу срећу: ваља све што се предузима, добро промислити и у напред израчунати.“

О турским свирепствима у Јерменској пишу под 12 (24.) јулом о. г. „Нац. Цтнгу“ из Александропоља: „Међу тим се турска нередовна војска бави правим истребљењем јерменског становништва. Имао сам прилике да се разговарам јуче са једним бегунцем, неким знатним трговцем, који је оставивши сво своје имање, спасао се са својом женом и децом. У *Карсу* су многи хришћани обешени и лишени свога иметка. Али се ужаси збивају у карском санџаку. Вешање је према томе права играчка. Место Кариман и између осталих села Беклехмет, Чормели, Берне, Каникеји, ђава, Арасоглу и Ајналих систематски су од Турака *поробљена и разорена*. Девојке и жене су одведене и као робиње на све стране распродане, а цело је остало становништво поклано. Најзнатнији људи су привезани за *коцеве*, па су намазани *смолом и нафтом*, те су тако запаљени горели пред оргијом варварском. Ко познаје мирољубиви и плашљиви јерменски народ, може увидити, какво је нечовештво кадар мухамеданац Турчин учинити и на најскромнијем човеку. Таки исти призори догађали су се и око Бајазита и Вана, а наравно и на многим другим местима, из којих још нисмо могли добити аутентичних вести.“

О покољу у Ловчи, пишу „Преси“ под 19. (31) јулом о. г. из Трнова: „Покољ, што је прошлог петка учињен у *Ловчи*, био је већи него у „вартоломијевској ноћи.“ Дању и ноћу трајало је кланье, докле је год било и једне хришћанске душе; и не само да је становнике ловчанске постигла та кобна судбина, него су поклани и сироти сељаци из Сетова и Новог Села, што су дошли да траже склоништа у Ловчи. Данас се још не може констатовати колико је људи, жена и деце исечено, јер ни један хришћанин не сме тамо да оде. У Ловчи је било преко 500 бугарских кућа, а у оба споменута села преко 200, тако да је хришћанско становништво у та три села могло износити преко 4000; од тих је избегло у Селви и Трново једва до 300 душа. Можда су се по где-који скрили још по шумама, али ако их нису растргли дивљи зверови или Турци, мораће умрети од глади, јер ти су бегунци могли само понети, што су на себи имали. Како само могу Турци да живе у вароши, где леже толике несахрањене лешине, то се неда схватити. Од тога ће се у земљи изродити ужасна зараза.

Турци су у Ловчи лукавством спречили хришћане у бегању. По приповедању многих бегунаца, зачуо се у петак у 7 сахата у јутру глас: „Турци долазе!“ У највећој забуни површеше сви из кућа. И доиста је из далека јурила турска коњица (Черкези) у варош. У Ловчи је било 200 козака са 2 топа. Ови изиђу одмах непријатељу на сусрет. Они су истина увидили да их је мало према Турцима, али како је непријатељ био још подалеко, то су хтели да нападну на њ, па да тако даду времена становништву да се може бегством спасти. Становништво није оклевало. Али какво бегство беше то! Саки је мислио само на свој живот. Оцеви и матере узели су само своју дечицу у наручја, па су тако трчали и јурили, не обзирући се једно на друго. У том дивљем бегству раставише се родитељи од деце, муж од жене, брат од сестре; пријатељи ни сродници не могоше бити један другом на помоћи. Неки су људи имали још толико одважности, да су се латили оружја, али је тих било веома мало. Можда би се многи спасли од смрти, да су се одважно одупрли непријатељу; али где је све бегало као без главе, ту је отпор појединаца само већма распалио беснило непријатељево.

Докле су се на једној страни борили козаци са Черкезима и трудили се да Бугарима олакшају одлазак, упадну с друге стране вароши башибозуци, и Бугари се на један пут нађоше опкољени. Крвожедност башибозука није имала границе. Људе, жене и децу убијали су пиштољима, секли јатаганима; ономе су одрубили главу, овога пробуразили. Башибозуци су не само клали, него су и пљачкали; секли су ћемере и тражили у њима новце, а кад не би ништа нашли, а они су онда по ново касапили јадне жртве. Један учитељ бегао је са својим дететом из вароши. Са скотским задовољством убије му један Черкез дете на руци, и пусти човека да побегне. Овај сиромах дошао је овамо, али у таком душевном стању, које је налик на лудило. Други је опет видио, како му је сестра пала у руке једном Черкезу. Имао је још толико срца, да Черкеза убије из пушке, али је и девојка већ била мртва.

Док се то догађало у једној улици, зачу се на један пут где звоне звона. Многи који су већ били изван вароши на доуму, што није био поседнут од Турака, мислили су да звона звоне у знак победе, држали су да су нападачи потучени или растерани. Они се дакле зауставише у бегању и врнуше се натраг у варош. Али се љуто преварише! Башибозуци су били посели цркву, па су звонили, да бегунце хришћане улове у замку.

Бугари су се дали завести звоњењем, те су се вратили у варош, а то су башибозуци и хтели. Сад тек почеше башибозуци, Черкези и пешаци, који су међу тим били придошли, пуцати на Бугаре и злостављати их. Козаци су корак по корак одступали, и бегунци причају, да су Бугари могли само иза ковака побећи; ко није ударио тим путем, тај је пао немилосрдном душману у руке. Неки Бугари су истина покушали да пуцају на Турке, што су их гонили, па је и пало неколико Турака, али судба јадног становништва ловчанског није се могла изменити. Већи део становништва погубљен је немилице од Турака, а они што су бегали, чули су само вапај и лелек оних, што су живи пали шака непријатељу. Ко је са јадним бегунцима сам говорио, тај се могао уверити, да су истину говорили. Ни један није био кадар да целу ствар саопшти, жене су падале у несвест, а деца су горко плакала; били су то призори, који ће ми вазда остати у памети.“

(*Код великог кнеза Николе*). Дописник „Новог бечког Тагблата“ извештава под 14. (26.) јулом о. г. из *Трнове*, из руског главног стана, ово:

„Јуче је овде очекиван цар Александар. Улице су се чистиле, куће су цвећем и гирландима окићене и подигнути су славолуци. Али већ после подне се јавило, да ће цар тек доцније доћи. Мисли се да ће цар доћи у петак или суботу, али ја држим, да он неће пре посетити овдашњи главни стан, док се не одржи победа код Плевне; а битка ће бити по свој прилици за који дан. Цар на име воли, да војсци и народу донесе по коју радосну вест. А сада нема код главне војске никаквих радосних вести, те тако ће се царев долазак у стару бугарску престоницу одгодити до горе поменутог тренутка.

Али смо за то синоћ гледали други занимљив призор. Бугарска легија довела је на име из *Казанлика* 800 турских заробљених војника са 17 официра и једним имамом (свећеником). Велики кнез Никола и син му и многи ђенерали извезли су се пред тај транспорт, па по што су га прегледали вратили су се пред транспортом тих заробљеника у главни стан. Кад је тај поход дошао у стан, површеше сви војници, да виде своје заробљене противнике. Турци су мирно и пристојно дочекани, а пред станом су официри раздељени од простих војника, па су одведени у командантуру, а војници у варош, где се наравно силан свет слегао око њих. Ја сам ишао за официрима у командантуру. Овде су заробљеници према достојанству свом до-

чекани, питани су за имена, чинове итд. и уведени су у књиге. Та церемонија трајала је више од једног сахата, а за тим је следовао дочек код великога кнеза Николе, врховног команданта. У пространој башти седио је велики кнез пред својим шатором на наслоњачи у белом летњем руху са белом капом на глави, опкољен од присутних принцева и готово свих ђенерала, који су у полукругу у наоколо стајали; наслонив се на свој трсковац, који беше окован гвожђем, очекивао је тако турске официре. У близини је капела царске гардијске пуковније свирала потпури из разних народних химна, па баш кад су заробљени турски официри, праћени од бугарских легиониста, ступили у башту, свирала се баш случајно турска химна. Музика је довршила химну, и кад настаде тишина уђоше Турци у полукруг, што су га сачињавали ђенерали и штабски официри, стадоше пред великог кнеза, салутираше и стојаше прилично одважно. Велики кнез се подиже, салутираше такођер, седе опет на наслоњачу, и сад се отпочне подужи разговор између великог кнеза и заробљеника, и то помоћу званичног тумача. Тај је разговор био местимице тако вессо, да су се сви у наоколо грохотом смејали, и Руси и Турци.

Ево неколико питања и одговора. Велики кнез пита једног правог Турчина у чину мајора: „Изволите ми рећи, како стоји ваша војска у финансијском обзиру? Јесте ли ви добијали редовно и тачно вашу плату?“ Турчин одговори: „То не, ваше царско височаство; имам да тражим плату још за три месеца. То исто питање стављено је другој двојици. Један одговори: „Мени војна каса дугује плату за 12 месеци.“ Други рече: „Ја нисам већ 14 месеца добијао никакве плате.“ Велики кнез: „Није могуће!“ Један црн Арапин виче из групе: „А ја у опште нисам ни видио новаца, од кад сам у Турској; две пуне године дана!“ „Велики кнез: „То јест, ви можда нисте видили *злата*, али новаца свакако.“ Арапин одговори, смејући се: „Ни злата ни новаца; ја још и не познајем турски новац. Чини ми се, да у Турској у опште и нема новаца.“ (Смех.)

Другог неког официра од мисирске (египатске) војске, пита велики кнез: „Где сте пре служили?“ Мисирац: „Под Акиф-пашом у Александрији.“ Велики кнез; Е, па то смо ми онда другари, јер и ја сам био неко време аташован (додељен) Акиф-паша. Опомињете ли се мене?“ Мисирац: „На жалост, не; јер тада нисам још био у служби. Али сам чуо, да је ваше царско височаство живило код нас.“ Велики кнез: „Наравно, то је било давно.“ — Велики кнез запита неког потпоручника, како се зове. Али овај још не изрече свога имена, кад великог кнеза Николе син готово јасно повиче: „А, познајем ја вас! Ја сам вас видио у другом боју код Козанлика; ви сте се борили у првом реду, па сте се после нашег знака спустили с брда и прешли на вис преко пута, одакле сте жестоко на нас пуцали. Је л' те да је тако? Добро сам запамтио ваш облик!“ Официр: „Тако је, ваше височаство; али се и ја сећам ваше одважности.“ Велики кнез Никола: „Тим боље, онда се узајмице познајете. Али сада доста о томе. Ви, господине свештениче (к имаму), одакле сте ви?“ Имам: „Из Трнова, ја сам овде опште познат.“ Велики кнез: „Реците ви мени, да ли је у вашој војсци издан налог, да се нашим *заробљеницима и рањеницима главе одрубљују*.“ Имам: „Такав налог није издан.“ Велики кнез: „Али ми смо на брегу нашли велику гомилу одрубљених глава наших војника.“ Имам: „То не могу порицати, али поуздано знам, да таква наредба није издана.

У том тону текао је разговор даље и трајао је читав сахат. Стратегичка питања су слабо стављана, а њих је и незгодно одговарано. Данас ће се заробљени турски официри протоколарно преслушати, па ће се онда преко Букурешта отправити даље у Русију.

Заробљени турски (прости) војници учинили су овде у опште бољи утисак, него њихови официри. Војници су се смејали, певали и поздрављали са руским војницима, дочим су њихови официри мрко гледали и само према великом кнезу весело лице показивали. Они у опште и не изгледају интелигентни, а на против међу низамским војницима било је доста бистрих глава и паметних очију. Овај јуче доведени транспорт заробљеника састављен је из свих родова војске из разних народности у турској држави.

О војним операцијама јављам за данас у кратко: да је продирање у напред застало, примећују се сумњиви покрети у натраг, и за који дан очекују се две велике битке, код Плевне и између Бјеле, Шумле и Трнова.“

(*Стање у Босни.*) У Босни проглашено је ово дана, са изузетком мутесарифлука зворничког и сарајевског, опсадно стање и преки суд, и то с погледом на босански устанак односи се тај проглас не само на становништво Босне, већ и на поданике што припадају страним државама. Као што дотични проглас вели, искусиће последице казне сваки: 1. који би се усудио држати скупове или тајне седнице у злој намери против владе, или на њима учествовати. 2. који би о устанку и политици владиној неповољне гласове проносио. 3. који би се отоманској влади противио, који би се устаницима придружио, који би за устанике прилоге скупљао или сам давао и најзад који би устанак тајно или јавно подупирао. Те мере показују најјасније, до ког се степена босански устанак развио, који по туркољубивим листовима и не постоји више. Прокламација за преки суд најочитије је признање владино о опасном обиму устанка. Па и до сада је са оно мало ухваћених Бошњака поступано једва ако не по закону прекога суда, али ће им може бити од јако смрт милија бити, него ли муке, што су по тавницама патили. — Недела и свирепства, која су не само нередовни већ и редовни војници, а особито њихови команданти починили, доводили су владу навек у неприлику, и није могла то забашуривати. Насиља од стране Турака на спрам других вероисповедника у Босни узеће од јако још већи мах, а о њиховој контроли или одговорности не ће ни спомена бити, па тако и ако је опсадно стање проглашено, нема наде, да ће устанак лећи.

Многи, иначе мирни сељаци, којима с једне стране прети опасност од устаника, а с друге пак стране од Турака, морали су се у след тога латити оружја, да бар живот сачувају. — Турско војно министарство издало је наредбу мутесарифима босанским, по којима ће они бити дужни да образују мутесарифску војску, која ће се састојати из три класе. Сви мусломани од 17. до 50. године биће у ту војску уврштени. Они ће сачињавати чете, рачунајући на сваку по 100 људи. Богати узеће се у коњаницу. —

О уведењу грађанске управе у Бугарској пишу „Моск. Новинама“ из *Шиштове* под 26. јулом: „Данас је овде уведена нова грађанска управа по помоћнику кнеза Черкаска, генерал-мајору Анучину. Након божје службе у цркви прочитао је један свећеник проглас цара на Бугаре, а нови гувернер прогласио је по том народу, да се укида бедел (порез, који је Порта побирала на место војничке дужности) и да се десетина од производа замењује земљарином од будуће године.

У конаку градске полицајне управе држао је касније генералмајор Анучин следећи говор у руском језику:

„Бугари! Њ. величанство цар заповједио је својим четама, да уђу у Бугарску, да вас ослободе од дугога турскога угњетавања. Помогао бог! Испунила се воља рускога цара и топле жеље рускога народа! Али посједујући слободу морате доказати, да сте је достојни. Ви ћете је бити достојни, ако будете тачно испуњавали установљени ред и потпуно слушали наредбе области. Цар дарива вам самоуправу у административном већу, у градском већу и бирању судаца, истодобно именује он контролну администрацију у особи гувернера.“

По том представио је скупштини новоименованога гувернера за западни део санџака Рушчук (за котаре Шиштова, Никопоље и Плевна), Ивидена Герова, који је, родом Бугарин, 22 године као руски конзул у Пловдиву бранио интересе хришћана; на даље подгувернера Драгана Занкова, родом из Шиштове, који ужива велику популарност међу Бугари, начелника шиштовског котара, подпуковника Михајлова и начелника редарства, мајора Подгурскиа.

Основа управе, коју су саставили управитељи грађанских послова на заповјед врховнога заповједника, и која је потврђена 5. јула у Плојешту, а 4 јула прочитана у цркви шиштовској, гласи:

1. У свима бугарским мјестима укида се услед припуштења свих домаћих околице к подавању војничке дужности даћа (бедел), коју је турска влада побирала за ослобођење од војничке службе, и то од плаћања те даће ослобађају се за увјек сви становници без разлике вјере;

2. почетком године 1878. укинут ће се за увјек десетина (ошур) од земљишних производа. На мјесто десетине доћи ће годином 1878. земљарина на уређеном темељу;

3. поред свега тога ради изнимних и непроменљивих потреба, које је проузрочио рат, побира ће се десетина течајем 1877: а) у новцу у предјелима, где за обскрбу војске нетреба жита, б) у нарави — само у оним предјелима, где војска треба земљиштних производа;

4. Закупницама, који су од турске владе узели у закуп десетину за ову годину, забрањује се побирати тај порез под претњом одговорности властништвом и особом. У погледу свота, које су већ платили турској влади и које имаду још платити за годину 1877, нека се обрачунају са турском владом;

5. под претњом одговорности иметком и особом, забрањује се сваком, ко му драго био, од заступника или на ини начин стицати и из села и трговишта извозити земљишне производе, које локално пучанство даје или је већ дало закупницима. Све такове оставе имаду мухтари уручити руским областим;

6. турске дозначнице (каима) код прлаћања даћа неће се примати од пучанства;

7. даће плаћаће се и у кованом новцу и у руским кредитним папирима. Ковни течај руских кредитних папира определи ће врховни заповедник.

Оригинал јест подписан

4. јуна 1877. **Кнез Черкаскиј.**

МИТИНГ У ЗАГРЕБУ.

На уречену пучку скупштину састало се је јуче у 5 сати после подне у башти Ратове пиварне до 3000 људи. Тачно у пет сати прочита др. Мазура одпис градскога начелника, којим се дозвољава пучка скупштина по програму што га је одбор саставио и којим се политичким повереником за ту скупштину именује господ. градски већник Ауг. Шепоа. Узев то скупштина на знање изабра си за председника госп. Ивана Вончину. Ступивши госп. Вончина на председничко место, поздрави одбор који је ову скупштину приредио и грађанство, које се у тако лепом броју сакупило, напомене у кратко предмет о којем ће се већати и нагласи, да је у источно питање уплетена не само судбина наше по крви и језику слободне браће на истоку, него да је у то питање уплетена такођер судбина хрватскога народа, који од векова осећа несрећу непосредноga турскога суседства, и зато да је згодно време из Хрватске подићи глас, нека се чује и знаде, што народ хрватски мисли и жели напрама крвавим догађајем, који су се на истоку тако ужасно разиграли.

Препоручив председник да у говорима влада што мирнији дух а у већању добар парламентаран ред позове да му се свако пријави, ко би хтео говорити и предложи за бележника госп. Фрању Фолнеговића, који предлог буде једногласно примљен.

Прво узе реч госп. др. Мазура, за њим г. Фолнеговић, за овим госп. Мосер (Нинковић) а напокон др. Војновић.

Говоре гг. Мазуре, Фолнеговића и Војновића, примљене и праћене великим одушевљењем, приобћујемо дословно; о говору г. Мосера писмо у стању друго казати, него да је изазвао велику буру, коју нити председник нити политички повјереник немогаху уталожити, док Мосер услед обчените и трајне вике „доле шњим“ неодступи са зборнице. Г. Мосеру хтело се наваљивати на Славенство и на Русију, а у колико смо могли разабрати, хтело се је њему, следбенику жидовске вере, доказивати многобројној скроз и скроз кршчанској пучкој скупштини разлику између источнога и западнога крста, а то је по нашем мнењу толико импертиневније, да му неможемо него честитати, што је из те скупштине и тако добро прошао.

Говор др. *Мазуре* гласи овако:

У очи замашних догађаја, који се развијају на истоку, сматрам да пуку троједне краљевине припада право бар коју проговорити.

Вама је господо свима познато, да стотине хиљада наше браће, на Дунаву, Балкану, Морачи и Крстацу стоје под оружјем приправне сваким часом своју крв пролити за најсветију идеју, наиме за крст и слободу, тражећи у победи крста и слободе избједу за властито своје биће, — славенско биће.

Ви ми зато не ћете замјерити, ако рекнем, да жалим, што троједна краљевина својим храбрим граничарима није и данас сакупљена под барјаком, на којем стоји написано: Крст, Слобода, Славенство, против турству.

Но ако државни одношаји у којима се налазимо, не допуштају троједној краљевини у тој борби легитимно учествовати, а оно доиста никакав државни одношај неће нам забранити, нити нам небрани, да у ону заставу упремо своје око и да пратимо њезине победе најузноситијим ганућем и наслађем срца. (Живио.)

У победи оне заставе имадемо тражити и таквих користи, које се непосредно на нас односе.

Немојмо се варати. Пораз славенскога оружја на Балкану, отеготио би положај Славена, који живе у Аустро-Угарској, отеготио би особито наш положај прама мађарскому живљу, које је већ данас с нами у великој душевној опријеци, те се у најодлучнијој данашњој згоди показује најобјестнијим непријатељем свега, што ма и с далека дише славенским духом. (Дуготрајно одобравање).

Моја господо! Догађаји давних времена довеше нас у коло у ком се данас налазимо. Неима сумње, да законске споне које спајају то коло, морају бити за свакога од нас свете докле су год законом. Али законски одношаји који немају чврсте душевне подпоре, којим није темељом узајамност добро схваћених интереса, и материјалних и моралних, остати ће таковим само подпором силе, али нипошто подпором онога духа, који држави даје живот и развитак.

Ми са своје стране учинисмо можда више него ли је за наш властити развитак потребно и корисно, да учврстимо пријатељство с Мађари.

Учинисмо те, нешто притиснути од неповољних одношаја створених од страначке наше домаће борбе, нешто по властитој својој слабоћи, јер смо се више подали часовитој користи, него ли се обзирали на чинбенике, врстне обезбедити наше биће, чимбенике без којих се непостизавају велике државе и народне сваће. Управо данашњи догађаји доказују, да пријатељство, о којем смо настојали, непочива на посве здравом темељу; Мађари непоштују закона који то пријатељсво изражује, а још мање поштују оправдане наше осећаје. Они су данас први поборници Турака, најприврженији пријатељи тлачитеља балканских народа. (Живио!)

Чим је почела борба за ослобођење истока, јавна мађарска гласила називала су „разбојници“ племените борioце за крст и слободу. Кад је Турчин живе људе натицао на колац, кад их је живе на живој ватри пржио, кад је пустошио села, градове и целе пределе нештедећи ни слабо ни јако, вадећи децу из мајчине утробе, да ју натакне на ножеве и бајонете, нису мађарска гласила смогла нити једне ређи милосрђа, јер су страдалци спадали на славенску обитељ. Кад је Турчин обезчастио жене, оскврнио девојке и подле разблудио своје гасио на нејакој деци, нису мађарска гласила подигла реч на заштиту морала и поштења, можда за то, што она бране своје, а уз своје само још и турско поштење. (Бурно живио!)

Сада када се узвитлало коло рата, пронашли су пештанска господа подићи лицемерни глас тешке боле за страдајућим људством, разумевајући под људством само азијатска племена. (Бурно живио!)

И зато без околишења изазивају монархију јасно и гласно, да се уплете у рат против варварског Славена, који се усудио полетити у помоћ страдајућем народу Балкана, изазивљу монархију да полети у рат на обрану Турске.

Али у овој монархији, коју позивљу из Пеште и други градова Угарске, да се уплете у рат и да угуши покрет народа на истоку, живе такођер Славени и то у већем броју од Мађара, па ако си Мађари присвајају право захтевати од монархије, да се у рат уплете, би ће и Славенима допуштено право захтевати од монархије, да се у тај рат неуплете. (Дуготрајно живио!)

Али и неговорећи о праву, разлози којим Мађари подупирају свој захтев немогу никога осим Мађара уверити, о нужди рата на корист Турске. Из свих писама, говора и дела, који се објављају из Угарске непровире друго него бојазан, мржња и освета против славенском живљу. Но бојазан, мржња и освета то су најлошији, шта више десператни политички чинбеници којим се државе неучвршћују, а тешко руше; па ако Мађари немају бољих разлога, да истакну за обстанак Турске, тим разлозима не ће они никога увјерити, да ваља уздржати царство, које се само распада, јер нема никаквога увјета за обстанак, које по својим, законима традицијама и нагонима није приступно цивилизацији: царство од којега Европа није ни за час сигурна да неће букнути пламен унутрашњега рата, да га разнесе по целој Европи и тако да запречи и њезин мирни развитак.

Особито Аустрија, која је томе пламену најближа по географичком њезином положају, неможе бити од користи, да се брине за опстанак Турске, јер сваки немир у Турској одјекује овамо замршајем трговачких и пољодељских одношаја и неговорећи о узрујаности духова, које настаје услед окрутништва, које Турчин извршује над једнокрвном нашом браћом.

Али Мађари се боје за своју властиту ексистенцију а погибељ њезину налазе они у ослобођењу Славена на Балкану. Ја би рекао, да се у Пешти више боје за своје господство, да се више боје, да ће запети пропаганда њихова, коју су наметнули на уштрб осталих народности. (Дуготрајно живио!)

Ради те њихове себичне и неправедне сврхе захтевају они опстанак још веће неправде, наиме опстанак мухамеданског господства, а то значи опстанак ропства на једном од најлепших и најплоднијих предела Европе, опстанак дивљаштва, опстанак корупције, опстанак трајне револуције подупрте грабежом и разбојством. За опстанак такове неправде морала би се кршћанска и у својем прегнућу напредна и образована монархија изврћи погибељи рата, пак цела би Европа ради 4 милиона Мађара морала жртвовати народе истока. Благо говорећи, то је од маленога народа велика преузетност. (Тако је, тако је!)

Ви сте одавде, моја господо, разумели, да моје мисли воде к закључку: да је опстанак Турске велика неправда, коју може заговарати или онакова развраћеност, као што је мухамеданска, или скрајња себичност, која се не слаже с узвишеним циљеви човечанства; да је опстанак Турске у опреци с трајним миром Европе, и да наша монархија не може бити позвана, да улаже иметак и крв својих држављана у рату, којем би имала бити сврха увеличати неправду, продужити ропство, подупирати развраћеност и разбојства, те узгајати пламен вековечног немира. (Дуготрајно живио!)

Ми вас, моја господо, позвасмо овамо, да говорите и о најсходнијем решењу одношаја на истоку. У том да како може сваки од вас изразити своје субјективно мнење, јер си ми нећемо уображавати, да смо велики фактор у уређењу и решењу тих одношаја.

Ја за се морам изјавити, да кад сам год помислио на свршетак источног питања, да ми се је, као веома обљубљена представљала слика и идеја јединства, судећи да балкански народи само у јединству могу тражити потпуну избеду свога биђа и слободни развитак у оном духу, који најбоље одговара њиховим властитим одношајима. И праведност непобитно подупире ову идеју.

Имаду ли балкански народи оне предувете, који су потребни за таково јединство, то је питање, у које ја данас нећу дирати. Но то знам, да се данас не ради о таковом јединству, јер према томе нераде ни народи, који су интересирани, ни фактори, који ће одлучити о судбини балканских народа. Ја то жалим, но надам се у будућност. (Бурно одобравање.)

Што ће донети будућност, то је данас тајна по свој прилици и за оне, који прву реч воде у решењу источног питања.

Могуће да ће будућност собом донети да се који део данашњега истока наслони уз Хрватску. Ја знам, да ће у таковом случају народ хрватски знати посведочити своју мужевност, своју трезност своју разборитост. Но у сваком ће случају народ хрватски узором несебичности, коју је и до сада посведочио, бити захвалан ономе, који буде ослободио балкански народ, јер ће тим извести горостасно дело у повесници европске културе и хуманитарности, а што је још више горостасно дело на избеду права.

Ја би се, моја господо, ценио одликованим, кад би језгра ови моји мисли нашле израз у резолуцији, коју ћете ви данас прихватити. (Бурно живио!)

Фр. Фолнеговић. Племенита ствар се само племенитим средствима истински унапређује. Наша ствар, интерес Хрватске јест скроз племенит, да нерекнемо узвишен. Хрватска је разцепкана, Хрватска је осиромашена; она је несретна. (Гласови тако је). Али ако јој је провидност досудила живот дуг, он мора, он сме бити само частан. (Живио!) Ми можемо свој обстанак оправдати и зајамчити само тако и дотле, док свету доказујемо дели, како је хрватски народ створен да буде на истоку Европе посредником и миритељем између два голема међу собом се борећа елемента, између западнога и источнога хришћанства. Буде ли народ наш проникнут уверењем, да му је живот само онда могућ и сигуран, док буде знао служити овој узвишеној задаћи, Хрватска неће пропасти у големом покрету, који на очи наше потреса Европу, онаће из тога покрета изаћи препороћена и подмлађена. (Живио!) Хрватска је била дотле јака и славна док је радила за развој хришћанске цивилизације. (Дуготрајно повлађивање.)

Како да се такав народ понесе у ово велеважно доба? Какве изјаве могу бити за њ частне и корисне? Само такове, које буду одисале племенитим заносом за узвишене појмове правице и истине. Само оне из који буде одсевала мудрост пословице: „Брани своје а поштуј туђе.“

Наше изјаве зато несмеду садржавати ништа што би могло ићи у прилог највећем непријатељу хришћанске цивилизације и најтежем унесрећитељу Хрватске, Турчину. Тога господо, нетреба да се коментирамо овде. Доста је ако констатирамо, да Турска није ничим окаљала грех свој, нанешен хрватском народу, да Турска није ничим доказала, како би знала поправити оно зло, које нам је нанела, те да је Турска поглавито крива што Европа милијон војске на ноги држи и милијарде народног иметка на њу троши. (Гласови: истина је!) Зато би прва изрека наше резолуције имала гласити: Хрватски народ, знајући да је Турска највише скривила његовој несрећи, разтргав му домовину и пречећи његов душевни развитак, неможе желити обстанак турске државе у Европи. (Бурно повлађивање.)

Хрватска, ни буди који народ балканскога полуострва, а ваљда ни Европе нема нимало разлога хвалити дојакошње деловање европске дипломације у источном покрету. Та дипломација није знала препречити, да се течајем пуни двију година понајкрасније провинције европејске непретварају у пустињу. Она није знала препречити, да читава племена у Турској нису бунама скоро изкорењена. Пак и садањи рат у овом облику скривила је дипломација својом неморалном, на ниској себичности темељеном, сваког племенитијега мотива простом политиком. Народи који над собом такову дипломацију трпе платити ће њезине погрешке рекама своје крви. И та крв буде и народом и дипломацији нова наука, како се проти законом божанске природе безкажњено грешити несме. Наша изјава по том има пуно разлога осудити дојакошње деловање европејске дипломације те би друга ставка наше резолуције према томе имала гласити: Хрватска жали, што велесиле европејске нису препречиле опустошење читавих покрајина и затор целих племена у Турској. (Повлађивање.)

Провидност божја а и невештина дипломације чини се, да је досудила Русији, да она зада главни ударац Турчину. Хрватска би била неправедна кад би била страшћу обмамљена и та страст би била мање опростива у ње него ли у, Русији скроз иноплемена Мађара, кад би она, извршујући свој суд над Турчином и Русом, ма с које му драго стране по Русију неповољније судила. Она дапаче мора искрено изјавити, да је Русија, неиспитујући мотиве њезиној садањој акцији, у овом веку за ослобођење хришћанских народа од Турчина највеће жртве допринела и највеће си заслуге стекла. И то нека трећа ставка наше резолуције призна овим речма: Хрватска благосиља оружје, које разкида вериге хришћанства у Турској. (Живила Русија! Живила Руска војска!)

Велики Наполеон да је изрекао бјежећи из Русије: „За педесет љета Европа је козачка.“ Наполеон је био заиста муж феноменална генија. Поглавито пак велики војсковођа. Пак је ипак више битака изгубио. Мање је чудо дакле, што се овом изреком није ни као пророк прославио. Европа није козачка. Па неће ни бити ваљда за још који пут педесет година. Мислим, да си тога ни сами козаци не желе. Они имају и сада гди своје коње пасти. Још мање би имали разлога ми Хрвати то желети. Хрватска неперхоресцира зато идеје народности. Паче, она ју уважава, колико ма које европејско племе. Али идеја народности није за Хрвате исто, што и политички панславизам.

Политички панславизам може гојити само онај Славен, који очајава на судбини свога племена (Гласови: Тако је!) а гоје га поглавито само душмани славенства, да тим тобож оправдају своје тлачење славенских племена. Политички панславизам остаје у очима разумна човека химера бар дотле, док не би европејска племена душевно обнемогла. У то пак не може веровати хрватски политик, те ако би вјеровао, мање би заслужио наслов државника, него ли славни наш Прерадовић, који је ипак био само пјесник, пак као таков о Славенству лепо рекао: „Ал ни једним кораком ступит ипак непропустиш даље на стази к јединству, не к оному, које ти злобно подмећу непрестано душмани, к оному једне главе сакупном круном увјенчане свим на силу, (с круне толике глава би људска клонула свака,) већ ко оном, што га крунит имаде венцем узајамности стоглава слога на вољу свим, јер свим на срећу.“ (Живио! Слава Прерадовићу!) И за то док је хрватскога језикословца дужност помније учити танчине језика пољског или рускога него ли француског или немачкога док је и мудроваљ наш дужан дубље заронити у дух сродних си племена словенских, него ли других: дотле пак државник хрватски напијајући своме „северном стрицу“ несме ниподшто заборавити на крунитељицу првог хрватског краља, цркву западну, која је течајем десет векова синове хрватске задајала млеком божанскога одушевљења и неодољиве снаге у обрани интереса цивилизације западне, оне цивилизације која је дух људски најсавршеније оплемнити знала. На то, господо, ваља да Хрвати незаборавe тим мање, то ваља да истакну тим живље, јер (да и не споменем поступка званичне Русије против католика Пољака) управо она страна руских Славена, која једино идеју славенску особито заступа, преко првака свога Аксакова најодлучније истиче и питање црквено. Пак јер нас од европског запада дели племенска крв, а од истока духовно наображење, ми ако се желимо нормално развијати, несмемо подлећи екслузивном упливу нити запада нити истока. А подлегнути му не будемо само онда, ако си осигурамо подпуну државну неодвисност тако према истоку као према западу. На срећу нашу такова неодвисност Хрватске јесте уједно најјачи залог трајном миру у истоку Европе. С њом се неповређује оправдани интерес ни једне државе, Хрватска га пак навлаш повређивати нити би имала разлога ни снаге.

Хрватска би по том имала на даље изјавити, како је њезина целовитост и неодвисност битни увјет њезину нормалну развитку и уједно најсигурнији залог трајноме и благословеноме миру на балканском полуострву а по том посредно и Европи. Ово нам ваља нагласити господо, поглавито и зато, јер неможе скоро ни сумње бити да се источно питање може коначно решити само споразумком већине европски велесила. Овим може таква изјава само добро доћи. А тим смо уједно сјетили прејасну династију нашу, како су Хрвати спремни вазда с одушевљењем и највећим жртвама помоћи сјајному нашему владару када би он покушао задовољити уговору, што га углави прадед његов с Хрватима на цетинском сабору, те својој крунитбеној завјери, којом се свечано обвезује, да ће барбарском руком отргнуте делове своје верне краљевине хрватске опет сјединити. (Бурни пљесак.)

Како из овога низа изјава разабиремо, наша се резолуција имаћ битно разликовати од резолуција. које стварају на скупштинама мађарскога народа. Ми се с оним изјавама неможемо сложити. То се усуђујем смјело, а страном и овлаштен, утврдити у име свих странака у Хрватској. (Повлађивање.) Ми нити мрзимо толико Русију, нити се је бојимо, нити љубимо тако мало невољно хришћанство на истоку, нити вјерујемо у животну снагу Митадове конштитуције, а да би наше изјаве могле посредно или непосредно за Турску гласити. Најмање пак имамо грешити вољу против светости једино спасавајуће истине и правице, како то чине они, који лицемерно жигошу окрутности руске, а нису смогли речи, да осуде далеко окрутније опачине турске, штоно их јадни бугарски народ скоро непрекидно већ ево две године поднашати мора. Ми жалимо, што се мађарски народ оволико понизује пред савременицима и историјом. Жалимо то тим више, јер држимо да такове изјаве доброј ствари у опће, па и самој Угарској шкодити могу.

Хрвати знаду добро, да из пропасти Турске неће следити пропаст Мађарске. Али се Хрвати живо надају, да ће за пропашћу Турске скоро морати сједити и пропаст супремације мађарског народа над краљевином Хрватском. Ту супремацију ми Хрвати сматрамо за себе пониженьем, а за нас обоје несрећом. Ако нам је и признати, да су хрватски политичари много криви, што Мађари толи љуто зазиру од паритета између Угарске и Хрватске, који би једини кадар био ова два племена сљубити и који би је, о том не буди сумње, и сљубио, то ипак није Хрватска ничим заслужила да јој Мађари задају онаке ударце, какве јој зададоше питањем речким, међумурским и крајишким, а у најновије доба питањем о крајишким жељезницама, те неовлаштеним утицајем у наше по самој нагоди аутономно законодавство. (Тако је! Живио!) Ове големе погрешке мађарских државника много су криве, што се мађарско и хрватско јавно мнење у оријенталној политици знаменито разликује. Оне погрешке нису мало допринеле томе, што јавно мнење међ Мађари тако тврдокорно перхоресцира и виртуална права круне св. Стевана управо у онај хип, кад би је најживље истицати морало. (Бурно дуготрајно одобравање.)

Хрвати су у толико сретнији од Мађара, што изјављујући своје мнење изјављују се уједно и за интересе човечности и слободе те за добробит и славу прејасне владајуће династије, ако своју резолуцију у предлежећем питању закључе усликом: Живио Фрањо Јосиф I. краљ целокупне Хрватске. (Бурно дуготрајно одобравање и пљескање!)

После говора професора Војновића, који са искључивог хрватског становишта изјављиваше се за анексију Босне и Херцеговине, председник *Вончина*, пошто се више нико није пријавио за реч рекупитулира у кратко течај расправе какав произлази из говора говорника и изјављене воље пучке скупштине повлађивањем, те предлаже следећу резолуцију, састављену у споразумку са говорници:

„Резолуција

пучке скупштине држане у Загребу дне 5. колоноза 1877.

Пучка је ова скупштина тврдо уверена, да док буде царевине Турке, дотле морају на истоку Европе постојати барбарски одношаји и окрутна прогонства хришћанских народа, која означују и свеудиљ прате останак и развитак турскога господства,

Зато је ова пучка скупштина увјерена и о том, да царевина турска не само није потребна и могућа у Европи, него да је мора нестати, ако ли се жели, да се хришћанским народом на истоку осигура живот људи достојан и да им се зајамчи развој културе и материјалнога благостања; а пошто народи европејскога истока настоје свргнути стољетни јарам турскога варварства, против кога се и хрватски народ кроз векове борио, колико за свој опстанак толико и за свеопћу цивилизацију хришћанства, изјављује ова пучка скупштина најтоплије симпатије колико народом војујућим за своју слободу, толико и Русији као савезној сили аустро-угарске монархије, која је тим народима у помоћ притекла, желећи оружју њиховом славодобитну победу.

Ова је пучка скупштина надаље уверена, да престанак турске царевине неће повредити интереса монархије, него јој обратно мора отворити широко поље благословене политичке и трговачке радиности, с којом ће она подићи углед и снагу своју.

Зато је напокон ова пучка скупштина тврдо увјерена, да монархија неће дићи оружја у обрану турске царевине, него ће сходнијим начином чувати интересе монархије, који су уједно и интереси Хрватске да се наиме успостави целокупност хрватске краљевине, спојењем Крајине и Далмације (многи гласови: и хрватске Истре) и запосједнућем Босне и горње Херцеговине.“

Пучка скупштина прихвати једнодушним одушевљењем ову резолуцију и закључи да се путем депутације приобшти светломе бану, с молбом да ју на сходном месту обзнанити изволи.

Акламацијом буду изабрани у исту депутацију г.г. Ив. Вончина, Др. Војновић и Фр. Фолнеговић.

(Из **„Обзора.“**)

ЈЕДНА КОНАЧНА РАСПРАВА У ЗЕМУНУ.

III.

Парница између школског надзорника Антуна Отовчевића и учитеља Светозара Милетића због увреде части, решена је овом осудом:

У име његова ц. и кр. ап. величан. досудио је ц. кр. которски суд у Земуну у казненој парници проти Светозару Милетићу ради преступка супрот сигурности поштења по усменој, дне 31 српња 1877. обављеној разправи слиједеће за право: Светозар Милетић 24 год. стар, родом из Падеја, православан, ожењен, отац 1. дјетета, учитељ, проглашује се по закону од 16 листопада 1872 да није крив преступка супрот сигурности поштења по §. 491.—2. к. з. и опрашта се по §. 342. к. п. од накнаде трошкова казнена поступка, а по истом §. к. п. имаде приватни тужитељ носити трошкове казненог поступка у износу од 5. ф. а. вр.

Ц. кр. которски суд Земун 1. августа 1877.

Разлози:

Коначном расправом проведеном на тужбу Антуна Отовчевића проти Светозару Милетићу ради преступка супрот сиг. поштења испоставило се је да је Светозар Милетић пред Феликсом Шандором и Живком Бутом казао, да школски надзорник незна ставити педагогичко-дидактичка питања.

Сматрајући надзорник да су те речи кадре његову част као чиновника односно као надзорника повредити, тужио је туженика.

Овај суд увриједе у тих ријечих неналази, јер уважив да је туженик тобож увредљиве ријечи изразив пред двојицом другова у најужем пријатељском кругу, неможе се главни реквизит за преступке супрот сигурности поштења наиме: јавност испостављеним сматрати.

Но ни саме речи по себи, каквих је туженик изрекао, немогу чинити преступка супрот сигурности поштења, јер § 491. у савезу са § 492. к. з. под које једине би се назочни случај субсумирати могао, захтјева, да тко јавно или пред више људи икога окриви погрдними властитости или мишљењу или га изврсне јавној поруги и т. д. али у речи Светозара Милетића тешко је наћи погрдне властитости, јер та околност, да који званичник једне струке овога звања незна, ако и није за њега ласкава, ипак није погрдна властитост, тим више, што су душевни дарови појединаца различити, па није моћи одузети никому право да своје мишљење о икоме, па макар тај и старијим чиновником био, у граница пристојности изрази, а да Светозар Милетић пристојности увредио није, то је јасно.

Надаље неможе се узети, да је Светозар Милетић тужитеља поруги изврћи хтео, јер разговор тројице другова свакако је ли приватан, а није се мого туженик надати, да ће један од тих другова цијели разговор догласити или даље разглашивати. С тих разлога основана је осуда у §. 2. закона од 16. листопада 1872. а досада трошкова оснива се на §. 342. к. п.

ДОПИСИ.

Костајница 18. јула. Загребачки „Обзор“ има ваздан дописа из Костајнице; те сад, од кад је наше место комесара стекло, из Костајнице ничу дописи, као печурке. Комесара, његову службену радњу нисмо накани бранити. Комесарство није ни нами по вољи, нити нас је жеља за комесарством морила; истом примећујемо, да они, који су наше место комесарством усрећили, нека гледе, како ће га и ослободити; али путем, начином, којим су ударили, никако. Писац чланка „Обзорова“ мора близу уз комесара да стоји, који му вата трагове, и ако комесар дуље се одржи, могао би их уватити за шију. Зло звијере, међед. — Дописник ударио у хвалу комесару. Комесар врши своју дужност, својтом не шурује, држи се закона. Комесар се таквој пошти није надао, а генерал-команда до уверења долази, да се у особи није преварила. Неопрезно, нелогично је написан чланак „Обзороз,“ јер су и сами подписали сведочбу моралности. Комесар врши своју дужност — ми нисмо вршили своје дужности, комесар се држи закона — ми смо против закона радили; комесар нешурује родбином, ми смо шуровали; комесар се непача у политику, политика наша је главна брига била. Зато сте ви са управе уклоњени, а комесар постављен. То је јасно. Комесара хвалећи, има нешто што му замерају. Замерају му што је Србин. Кад не би Србин био они би комесара трпили, и кад би шњима у партајску борбу ступио; ја не би рекао двапута, да не би код генерал-команде молили, да и комесарство као преку благодет за слободу и правду града овог уздржи. Нас се нетиче што је комесар Србин; нас се тиче, што нас тај, толи добри Хрват, денунцира ради гравитирања изван граница наши држава. Красни мој, толи честити брате Хрвату, дед ти нама кажи тежње гравитирања изван граница, и који су то нелојални грађани? По вашем фанатичном свађању нелојално је звати се Србином у тројединој краљевини. Кад је Србином звати се нелојално, водите нас све, до једног, пред суд ваш, осудите нас, на..... видите немате ни природног, ни писаног закона. Немојте дакле ви толи добри Хрвати, нас суграђане ваше, толи добре Србље, час на час грдити, вређати у заједничкој домовини тројединој краљевини, за коју су Србљи потоком крви пролили данак земаљски, као и ви, уредно плаћајући; немојте нас тако небратски денунцирати. Ваљда ви нетежите бити наше „крштене османлије“ а ми ваша раја, да нам недате слободно живити и умрети у нашој домовини. Раја у Босни и Херцеговини пет сто година била је лишена сваког људског права и правица, па ево дошло доба њиховог избављења и ослобођења њиовог. Поручујемо вам, као браћи својој: свака сила за времена, а невоља редом иде. А најпосље подизали ви „Обзораши,“ све силе, и јавно и тајно, све вам је узалуд; ми смо се родили као Србљи; живићемо као Србљи; умрећемо као Србљи. — Остало вам одбијамо на скученост ума. Наш је морални наслон, свијестнија браћа Хрвати, па Руси, Бугари, Чеси, Словенци, Словаци, Пољаци, а за вас, баш није ни стало.

Изазовете ли нас опет, ми ћемо вам се огласити.

Под Петровом гором. (*Српско учитељиште у Карловцу, оскудица учитеља у обће.*) Ових дана разговарао сам се с једним пријатељем о стању наше препарандије у Карловцу, те сам ту разумео на велику радост, да нам то, коли једва очекивано, толи и преко нужно мезимче баш лепо напредује. —

Већ у овој години, тако ми рече мој пријатељ, стекло их је шест сведочбу зрелости, наиме пет женски и један мушки и то сви шесторо: „с одликом.“ — Лозинка је, вели се, или тако, или никако! — И збиља, разговарајући се после тога с једним приправником истога завода, дознадох, да о свему што је предавано и примјерно стеченој класификацији посједује најбоље појмове и достатно знање. —

Неда се дакле порећи, добра воља и одушевљење крај пожртвована рада и мара може тога много получити на корист народног напредка.

Мора да су дотична госп. учитељи, и то како је знако још уз недостатан број потребитих сила, како рекосмо, уз добру вољу а ваљда и уз ванредну вештину, развили особиту радиност, јер се иначе тај поћудни појав другаче тумачити недаде! Нека се дакле теше са свешћу, захвалност народа на том ванредном и користном труду пастиће им обилно у крило, а то је све најдражеснија стечевина од преобилнога моралнога замашаја.

Још за сад, разумје се по себи, неможемо ово ново рођенче успоредити с другом рецимо с петринском препарандијом, која је не само уз сретан избор него и уз достатан број својих учитеља као и уз име друге повољне околности постала већ од прије врло знаменита. Ту су опет госп. Ј. Гл. и Ј. Ст. који уз ванредно поштени нутрњи карактери понашају се у обће љубезно напрама слушатељем буди које вјере и народности, те тим упливају врло користно на развој. ваљаних резултата. Љубав рађа узајмничну љубав; учитељи сви и свуда незаборавите на то!! Желити је дакле и то већ сада, да се гледа колико могуће повисити и количина и број стипендија на учитељишту у Карловцу; онда додијелити још коју учитељску силу, јер би овако смјело и највеће силе уз недостатан број под великим теретом настрадати могле.

Био би то велики грех, па богме и варљива обмана, ако би смо хтели затајити превелику оскудицу ваљаних учитеља; зато се држимо чврсто око наших препарандија. — Па ако и јест наша српска препарандија у Карловцу истом онај мали полетарац изишав истом из свога гњезда а оно је ето како видимо већ у свом првом практичном покусу показао горостасну снагу за полет!? Пробитци овога завода основани су и сишу своју храну из благословљене стечевине српскога народа па нам је над њима и божији благослов сигуран.

Карловац и Петриња двије су кошнице од којих ће ако бог даде и труд њихових учитеља на скоро као радине пчелице на све стране разићи апостоли просвјете те ће нам запалити још бољма луч свијетила на ком ће нам народ гријати још озеблу душу. о+ћ

НОВИ САД 30. јула. — Брзојавне вести из Цариграда говоре, како тамо овлађује дух помирљивости. То је такође један знак више, да се слабо уздају Турци у јуначку срећу своју. Каже се, да је султан са својом владом толико жељан мира, да би чак примио и онај злогласни конференциони протокол, само кад би се велесиле заузеле, да и Русија пристане. Наравно, да од свега тога данас неможе бити ништа. Ко би хтео да посредује сад већ код Русије, тај би њену мржњу изазвао, а мира постигао неби. С тога ће се тешко наћи која велесила, да се непозвана уплеће, док топови нису још своју пресудну реч рекли.

НОВИЈЕ.

Из *Београда* јављају, да је крагујевачка скупштина распуштена и да се кнез Милан вратио натраг у своју престоницу. — Говори се, да Ристић путује у Беч. — Народној војсци наређено, да до првог о. м. измашира на границу. Официри имају заповест, да за 48 сати буду спремни за пут. Русија пристаје на српску акцију.

Из *Ицкања* јављају, да руска подкрепљења непрестанце онуд пролазе. Војска је воља и весела.

Из *Берлина* јављају, да се у тамошњим меродавним круговима састанку немачког и аустријског цара одриче сваки политични значај.

Из *Атине* долазе вести, да је тамо велика узрујаност; 40.000 момака покреће се.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

СИСАК 5. августа. (Шипуш и друг.)

Шенице банатске још недолази, а не би нити поднашало са високима ценама, које се сада тамо плаћају, робу овамо повлачити, те силне потребе нема, те се лако на умерене цене чека. Хрвацка робе долази по мало на пијацу, а получује иста по каквоћи ф. 9—10 на 100 килогр. а млинари ју ради лепог квалитета, особито што се финије трефи, врло радо узимају.

¾ жита, наполице, ради превисоких цена доле, ништа се из Баната неповлачи.

Кукуруз је почетком недеље једва ф. 7 прва панчевачка и сремска роба а ф. 6.80—85 потиска и влашка получивала и том се ценом радо течајем целе седмице отискивала, но јер привози изостају и јер је залиха смањена, чини се да ће цене натегнути, и да ће се за прву робу до ф. 7.10 а за потиску и влашку ф. 6.85—95 тражити, а могуће и получивати, ако однос, како се очекива, још које време потраје.

Јечам домаћи, особите каквоће, получује ф. 3.80—90 али га за сада још врло мало на тржиште долази, банацког се пак ништа повлачило није, јер цене још превисоке, неподнашају.

Зоб нема никаквог питања, осим које маленкости, што гостиничари изтребају и које се од прве робе узимају, и по ф. 4 20—30 б. ц. плаћају. Босанска транзито роба именује се ф. 3·60—70.

Шљиве занемарене.

ОДГОВОР УРЕДНИШТВА.

Г. Ј. *Јеремићу у Осеку.* — Вашу приповетку не можемо донети у овом виду. Ствар би била добра, само да је језик правилнији и чистији, да је предмет боље израђен.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Зулум турски дотеро је и у овај крај више сиротана несретне земље Босне. Неких 15 фамилија стукло се овде у једну стару градину Дубовац. Две еу већ године, како те босанске породице овде бораве. Још кад су дошли, ступило је настојањем врло познатог г. проте Беговића и врсног свештеника и тада учитеља Мане Грбића 12 босанске деце у овдашњу срп. осн. школу. Ове шк. године похађало их 15 ову српску школу. Дарежљива српска карловачка општина давала је тој деци у ове две године све учевне опреме, осим тога, куповала им је и обућу и рубине. Пречасни прота Беговић је сваком приликом ову сиромашну дечицу морално и материјално подпомагао; а они су се око њега, као прави синови око доброг оца купили. Овдашњи врли Србин ц. к. мајор у миру г. Станко Рашић, више је пута, зимус о празницима, наранио, а честити трговци Стево Борчић и син, одели су ове шк. године три пут свих петнајсторо.

Још су знатни дарови: главне скупштине сл. штедионице карловачке, која је подарила сиромашним ученицима ове школе 10 ф. даље г. Пере Радуловића ревносног управитеља срп. учитељске и осн. школе, који је о ускрсу преко 30 комада лепих књижица, „Ковчежића“ и „Ризница“ ученицима моје школе даровао.

■ Приликом испита овогодишњег у мојој школи, поклонила је слав. српска општина овдашња 30 ком. корисних књижица („Дан и ноћ“ и др.) да се њима дарују добри ученици и ученице. Том приликом је и честити председник ове општине г. Дане Бањанин, поделио па сиромашне босанске ђаке 5 ф.

Ја потписани, као учитељ ове српске осн. школе, за врло угодну дужност сматрам, чувеној српској општини карловачкој, славној штедионици и свој господи дарватељима, на племенитим даровима, овим јавно, у име својих ученика и ученица најтоплију благодарност изјавити.

У Карловцу 22. јула 1877.

ВЛАДИМИР КРАСИЋ,
учитељ вежбаонице при срп. учитељ. школи горњо-карловачкој.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПРАВИЛА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ.

СРБСКИ ПРЕВОД С ТУМАЧЕЊЕМ

од

проф. Н. Милаша.

III.

ПРАВИЛА ТРУЛСКОГА САБОРА.

У Задру 1877. стр. 89—168 у 8-ни.

Јављам да је са овим насловом изишла баш сада III. свезка „Правила православне цркве“, у којој је најприје представљен кратки историчкн нацрт V и VI. васионскога сабора а за тим је редом приведено и потанко протумачено тридесет и шест правила трулскога сабора.

Одзиви многих стручњака довољно су показали колика је важност овог издања, те га за то ја немам раштa препоручивати. — Књига се може добити или код мене, или у књижари браће Јовановића у Панчеву, а стоји 60 новчића.

Јављам овом приликом и то, да је од II. свезке правила остало још једно тридесет примјерака, које ко жели може добити, кад се мени или споменутој књижари обрати. Цена је II. свесци 50 новчића.

Од I, свезке правила, у којој су била, посебним бројем страница напечатана Правила св. апостола, немам више ни једнога примјерка. Ако буде згоде, а прилика је да хоће, свезка ће ова изићи новим, поправљеним и умноженим издањем.

Задар 10. јула 1877. Проф. Н. МИЛАШ.

Опазка: Г.Г. Предбројницима јављам да ћу им књиге ових дана разаслати а уједно им овом приликом захваљујем на лепом одзиву.

ИЛУСТРОВАНА РАТНА КРОНИКА

ЗА 1877.

Зар се није вековима изгледало доба када ће се преломити судбина косовских потомака на балканском полуотоку, те да под окриљем слободе напредак и просвета замену кужан задах варварског насиља! Нису ли изумирала читава колена у очекивању ових дана! Ми смо их дочекали. После очајничке, али још не довршене борбе **српскога и бугарскога народа** потегао је **руски мач**, да коначно реши то кобно источно питање. Па зар је чудо, што данас Србин, ди га је год, тако живо упире очи и неданимице прати оријашке бојеве крста са полумесецом, просвете са најгнуснијим дивљаштвом, слободе са тиранијом.

Дневни листови, већ по природи својој не могу потпуно утолити жеђу за истинитим, овејаним вестима са бојних поља; јер они журећи се застопце за збитијама не могу увек у брзини да оцене јесу ли непомућени извори, из којих црпе своје вести. Отуда бива да се вести укрштавају, да се често морају и опозивати. Ми смерамо да доскочимо тој незгоди бележењем наше **„Илустроване ратне кронике“**, која ће много лакше моћи сачувати се од наравских мана дневних извештаја, јер ће само толико заостајати иза ратних догађаја, колико је нужно да јој непосредна близина поглед не помути, и да се вести пречисте од првотренутне засене, од хотимичних и нехотичних извртања. И тако ће ово наше подузеће ставити се у средину између данашње дневне журналистике и доцније доколне повеснице, допуњујући прву а прибирајући грађу за другу.

Да одговоримо овој задаћи бележићемо у „Илустр. ратној кроници“ објективно не само **све важније догађаје на бојиштима**, по исправљеним и осведоченим вестима најбољих стручних листова, по званичним поузданим извештајима а и по обавештајима које ћемо сами потраживати, него ћемо упознавати читаоце наше и са **земљиштима и чиниоцима: војскама и вођама њиховим** а све то и **сликама** и верним **салицима** уметнички израђеним по **најбољим руским и енглеским оригиналима**; још смо се постарали, да нам и **карте бојишта** израђује стручњак (Србин) изучен у војном картографском заводу.

На бележењу илустр. ратне кронике радиће стално више књижевника.

У свакој свесци заузеће најмање две последње стране **Смесице.** У првом оделу смесица прибираћемо фељтонским жанром интересантне ситније цртице и епизоде данашњих догађаја, све оно што живље бојадише и карактерише правац и струју ове борбе и њезиних фактора, а што не иде у оквир већих чланака. Ту ћемо радо примати и песничке описе и одломке започетог овог великог епа, А за то нам је нужна припомоћ са више страна ван уредничкога круга. Зато се обраћамо са молбом. ко може да и учини, да нам набавља камичака за овај мозаик. Молимо песнике наше, да нам са умотворима својим **Смесице** уресе. А пошто се не може ни замислити, да су се баш сада успавале пет вековне, невидљиве народне гусле, које до сада увек пратише сваки живљи покрет српскога живота, молимо сваког брата Србина, који јеку њихову разабере, да нам то верно прибележи и пошаље, Не пуштајмо да се ишта изгуби и прохује, што би доцније брижљиво тражили, али би можда тешко могли наћи!

Други део **Смесица**, (најмање једна пуна страна) биће посвећен **Хумору и сатири.** Кад немамо или не можемо да имамо у данашње време засебан таков лист, ми ћемо се потрудити да га овде у маломе заменимо. За овај део не треба нам друга програма већ само да се сетимо, да још никада појединци и народи, дипломате и новинари, шовинисте и назови слободари нису долазили у тако јадан и управо смешан положај према истини, правди и људском достојанству, никада нису већма обрнули своја леђа cum partibus adnexis неумитном сатиричком бичу. А тај бич зар баш сад да им дели пардоне. — У овом делу наћи ће се по декоја оригинална илустрација. Уверени смо да нам ово мало шале неће данас замерити ни најозбиљнији читаоци наши.

Ми прегосмо да са илустр. ратном кроником послужимо живоме интересу читалачке публике уздамо се да ће нам се и она живо одазвати.

САДРЖАЈ I. СВЕСКЕ:

Чланци: Српски устанак и рат у год. 1875 и 1876. — Русија ступа у акцију. — Руска војска полази на бојиште. — Црна Гора поново завојштила. — Бојна поља. Војске и вође (руска, црногорска, румунска и турска.) — Борба на Дунаву. — Борба у Азији. — Девет крвавих дана у Црној Гори. — Смесице. —

Илустрације: цар Александар, оба српска кнеза, Горчаков, Игњатијев, вел. кнез Николај, вел. кнез Михајил, генерал Непокојчицки, генерал Лорис Меликов, генералисим Абдул-Керим, Муктар-паша, Сулејман-паша, оклопница Луфти Целил распрштен, град Бајазид, Руси пале торпедима монитор Хифсил Рахман, — рељеф карта европског, рељеф карта азијскога бојишта. Свега 17 слика.

У Н. Саду на св. Илију 1877.

З-Ј. ЈОВАНОВИЋ,
са сурадницима.

Допуњујући горњи књижевни оглас, част нам је препоручити поштованој публици ово ново књижевно подузеће, које ће у нашој наклади угледати света.

„Илустрована ратна кроника“ излазиће сваких 16—20 дана једна свеска, а штампаће се на лепој, углађеној хартији великог кола (кварт формат) у свесци од 4 табака или 32 стране, које ће уз одабрани садржај бити насликане (илустроване) најмање са 10—15 вештачки израђених слика (илустрација) и карата са бојних поља, а поврх свега биће укоричене лепим илустрованим корицама.

Поједине свеске продаваће се у свима повећим местима код познатих комисионара свеска по **35 новч.** Иначе, ко се непосредно код нас претплати са 1 фор. на три свеске **„Илустроване ратне кронике“**, томе шаљемо ми како која свеска изађе, уз нашу поштарину сваку свеску поштом у крстоплету (kreuzband.)

У комисију пак дајемо само нашим познатим скупљачима и растуривачима књига на рок плаћања или обрачунавања од 15 дана уз рабат 20—30%, према оном колико наруче, а молимо их да своје наручбине што пре пријаве, јер ће прва свеска изићи првих дана идућег месеца.

Подписана штампарија као издавалац „Илустроване ратне кронике“ јамчи и одговара свакоме за напред послати новац, као и за тачно и уредно обављање наручбине, које се на њу упуте.

Према важности и очевидно моралној користи народној од овога књижевнога подузећа с једне стране, стоје на другој страни огромни материјални издатци и наша лепа нада, да ће нас поштована читалачка публика српска у овом новом подузећу нашем топло предусрести и својски потпомоћи.

У Новоме Саду на св. Илију 1877.

ШТАМПАРИЈА А. ПАЈЕВИЋА,
издавалац „Илустроване ратне кронике.“

Курз бечке берзе 28 јула (9. авг.)

5% металици	62.75
5% народног зајма	66.90
Државни зајам од 1860 г.	111.25
Акције банчине	824.—
Кредитне акције	166.25
Лондон	122,65
Угарске разтеретнице	74.25
Темишварске разтеретнице	74.—
Ердељске разтеретнице	73 75
Хрватско-славонске разтеретнице	84.—
Сребро	107.20
Ц. кр. дукати	5.85
Наполеондори	9.81
Немачке марке	60.30

ОГЛАСИ.

НАТЕЧАЈ.

Расписује се на упражњено мјесто општинског писара код општинског уреда у Иригу са установљеном годишњом платом од 350 фор. и станарином од 50 фор.

Који желе ово место задобити, нека своје молбе обложе приловима из којих ће се увидети, где су до сада службовали, и оспособљења за то место стекли, подписаном поглаварству до 8. (20.) августа о. г. поднесу.

Који буду доказали да су вешти у струци рачунарској и буду се исказали да су у стању јамчевину до износа годишње плате осигурати, пошто ће се овоме писару по околностима поверити и побирање општинског намета, имати ће ду првенство. —

Поглаварство пол. општине
У Иригу 4. коловоза 1877. опћ. начеоник
2 3 УРОШ ВУИЋ.

ОГЛАС.

Одобрењем ц. кр. котарске области у Земуну бр. 4216. о. г. дозвољено је овој црквеној општини, да може општинско поље састојеће се из 140 катастр. јутара за пет година једно за другим а можно и на више на оправку цркве и црквена торања као и парохијална дома, олуином, буром порушено у закуп дати. Поље добро и питомо травом.

Дражба и продаја поља Кута, обдржаваће се дана 30. јула о. г. по срп. кален. овде у месту Гриновци.

Даље услови продаје могу се дознати овде код овог општинског уреда чрез то време, по сваки дан.

Радо-купци позивају се да на одређени дан доћи изволе јер каснија понуда неће места имати.

У Гриновци 19. јула (1. августа) 1877.

САВА НАДБАНДИЋ, перовођа. ИЛИЈА СТАРЧЕВИЋ, председн. црк.

ДОБРОВОЉНА ПРОДАЈА.

Потписани продајем из слободне руке доле означено покретно и непокретно имање као:

1. У Сремски Карловци лежеће:

а.) Кућу под бр. . . са три собе, кухињом, шталом, зиданим на свод подрумом за 200 акова пића, лагумом у брегу копан 18° дубок, 2° 4′ широк са качаром.

б.) 2 винограда у Белешови и Карашу лежећа, сваки од 4 јутра са по јутра воћњака скупа са овогодишњим плодом.

в.) Више каца од 40 и 140 акова, 14 ком. буради, од 60 акова, 8 ком. од 40, 15 ком. од 10—20 акова са нужним винским справама, све у добром стању.

2. У Новом Сланкамену лежеће:

а.) Цигљана са 2 фуруне и 2 шупе за креп, са кућом с три собе, кујном, и шталом.

Купити желећи нек изволе усмено ил писмено обратити се у Митровицу на власника грађевника

1—2 ФРАЊУ ФУХСА.

ОБЈАВА.

Подписана ставља до општег знања, да је намерна своју дрварску радњу, находећу се у Сомбору, под повољним условима продати.

Они дакле поштовани купци, који би желили исту радњу купити, нека се изволу на доле подписану обратити, где ће подробнија извештаја добити, и услове продаје сазнати.

Примећује се уједно да иста радња већ од 40 година постоји, да јој стовариште на згодном месту лежи, и да јој је фирма са своје солидности опште позната.

У Сомбору 18. (20.) јула 1877.

4—6 Удова ЈОВАНА ГЕОРГИЈЕВИЋА.

Помодна мануфактурна трговина
Г. ГЕОРГИЈЕВИЋА
у Новом Саду
„код златне диње“

потребује старијег и млађег спомоћника, који говори српски, немачки и мађарски. 3—3

Галантеријска, нирнбершка и шпецерајска трговина
ЂОРЂА ПЕТКОВИЋА
у Ст. Бечеју

потребује једног од млађи спомоћника и једног шегрта, 3—3

ОГЛАС.

Жабаљска црквена општина издаје 250 ланаца разоране и 154 катастрални ланаца старе ледине за разоравање (која се може за Состан употребити) под аренду на три године, квантумом или на мање парцеле и то за готор новац. Јавна дражба биће на лицу места 15. августа о. г. по старом календару.

У Жабљу 22. јула 1877.

Сава Поповић, перовођа. 2—3 **Милош Радовановић**, председник.

Мануфактурна и шпецерајска трговина
Д. СТЕФАНОВИЋА И СИНА
у Новом Футогу

потребује једног од млађи спомоћника, који говори немачки и мађарски добијају првенство. 1—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић — Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију“. — Српска народна задружна штампарија.